

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-11-87-102>

УДК 81'38'42

Пйонтик Л.Ю., Романишин Н.І.

Національний університет «Львівська політехніка»

КОНКОРДАНС ЯК ІНСТРУМЕНТ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ КОНЦЕПТУАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ ПОЛІТИЧНИХ ТЕКСТІВ

Анотація. У статті висвітлено основні напрями застосування корпусного підходу в сучасній лінгвістиці (науково-теоретичні дослідження, лексикографія, лінгводидактика). У статті представлено можливості технологій конкордансів як інструмента для вивчення концептуальної структури політичного тексту. Конкорданс розглянуто як спосіб опрацювання масиву корпусів текстів україномовного політичного дискурсу 2014–2020 рр. Матеріалом дослідження стали корпуси політичних текстів, в яких висвітлюється питання мови, мовної політики, закону про мову та статусу української мови як державної в Україні. Об'єктом аналізу було обрано концепт МОВА в україномовному політичному дискурсі 2014–2020 рр. Предметом аналізу – специфіка експліцитної вербалізації концепту МОВА. Конкорданси дозволяють аналізувати різні контексти, виводити з них відтінки значення ключового слова, моделювати номінативне поле (пряма/непряма номінація) досліджуваного концепту МОВА.

Ключові слова: корпус, корпусна лінгвістика, конкорданс, політичний дискурс, концептосфера.

Pyontyk Lilia, Romanyshyn Natalia

Lviv Polytechnic National University

CONCORDANCE AS A TOOL FOR STUDYING THE CONCEPTUAL STRUCTURE OF POLITICAL TEXTS

Summary. The article highlights the main directions of application of corpus approach in modern linguistics (scientific and theoretical research, lexicography, linguodidactics). The article presents the possibilities of concordance technologies as a tool for studying the conceptual structure of a political text. Concordance is considered as a way of elaborating an array of corpora of texts of Ukrainian political discourse in 2014–2020. The aim of the article is to reveal the method of using the technology of stacking political texts corpora and concordances to build a nominative field of certain concepts. The study was based on corpora of political texts, which cover the issues of language, language policy, language law and the status of the Ukrainian language as the state language in Ukraine (printed publications: «Hazeta po-ukrainsky», «Holos Ukrainy», «Dzerkalo tyzhnia», «Tyzhden», «Ukrainskyi tyzhden»; electronic publications: www.bagnet.org («Bagnet»); www.censor.net.ua; www.comments.ua (Information and analytical portal «Komentari»); expres.ua («Ekspres-online»); www.focus.ua («Focus»); www.gazeta.ua; www.dt.ua («Dzerkalo tyzhnia»); www.slovoidilo.com («Slovo i dilo»); www.svoboda.org.ua; www.tsn.ua («Televiziina sluzhba novyn»); www.tyzhden.ua («Tyzhden») and others. The object of analysis was the concept LANGUAGE in the Ukrainian political discourse of 2014–2020. The subject of analysis is the specifics of explicit verbalization of the concept LANGUAGE. Concordances allow to analyze different contexts, to deduce the value of a keyword semantics on their basis, to model a nominative field (direct / indirect nomination) of the studied concept of LANGUAGE. The main task of the concordance is to display all cases of use of the word registered in the texts. Unlike the dictionary, which puts the dictionary article in the main place, the concordance gives examples – the right and left contexts of the word. Concordances are used to solve the following linguistic problems: – comparison of different possibilities of using the same word, – analysis of keywords, – analysis of frequency of words and phrases, – search and research of phrases and idioms, – search of translation, for example, terminology, – creation of lists words (used when publishing).

Keywords: corpus, corpus linguistics, concordance, political discourse, concept.

Постановка проблеми. Мова є стрижневим елементом на кожному з етапів виникнення та розвитку держави. Становлення народу тісно пов'язане з формуванням його мови. Жодне суспільство, на якому б рівні воно не було, не може існувати без мови. Це стосується всіх народів, усіх верств і прошарків суспільства й кожної окремої людини. Оскільки мова – явище суспільне, то не лише загибель суспільства призводить до зникнення мови, а й умирання мови спричиняє зникнення нації, яка не вберегла своєї мови. Мовна система обслуговує всі сфери нашого життя, унормовує та структурує парадигму відносин нації загалом і кожного з її представників зокрема. Вона є об'єктом уваги мовознавців з огляду на мовну політику, яку провадить певна країна.

Дослідження політичних концептів відбувається як на основі окремих політичних текстів, так і на великих текстуальних масивах. Тому

дуже часто постає завдання автоматизації дослідницьких процесів із застосуванням доступних програмних засобів обробки мовного матеріалу корпусів політичних текстів.

Основним інструментом корпусних досліджень текстуальної семантики є програми-конкорданси аналізу тексту. За останні тридцять років спостерігається значний прогрес у галузі технологій і, таким чином, програм конкордансів, наприклад, KWIC – для пошуку ключового слова у контексті, чи Ant.Conc.

Аналіз досліджень і публікацій. Конкорданс – особливий тип словника, в якому кожне слово або поняття розташовані в алфавітному порядку з мінімальним контекстом і всіма випадками вживання в деякому тексті; список слововживань з відсилання до всіх контекстів.

Крім того, конкорданс іноді визначають як словник сполучуваності мовних одиниць, слов-

ник контекстів. Головним завданням конкордансу є відображення всіх зареєстрованих в текстах випадків вживання слова.

На відміну від словника, який ставить на головне місце словникову статтю, конкорданс наводить приклади – праві і ліві контексти слова. У даній статті ми розглядаємо конкорданс як один з інструментів дослідницької діяльності. С.Ю. Толдова [5] відзначає, що конкорданси використовуються для вирішення наступних лінгвістичних завдань: – порівняння різних можливостей використання одного і того ж слова, – аналіз ключових слів, – аналіз частотності слів і словосполучень, – пошук і дослідження фраз і ідіом, – пошук перекладу, наприклад, термінології, – створення списків слів (використовується при публікації).

В області прикладного мовознавства конкорданси (concordances) отримали особливе визнання лінгвістів завдяки новим можливостям ефективного вивчення мови і обробки лексичного матеріалу текстів різного роду. Останнім часом комп'ютерні конкорданси стали активно використовуватися при автоматизованому навчанні іноземних мов (або CALL – Computer Assisted Language Learning) [4].

Метою пропонованої статті є розкриття методики використання технологій укладання корпусів політичних текстів та конкордансів для побудови номінативного поля визначених концептів. Матеріалом дослідження стали корпуси політичних текстів українською мовою.

Можливості конкордансу в порівнянні з текстовим редактором значно ширше. Конкорданс аналізує не один, а відразу кілька текстів чи корпуси електронних текстів і надає інформацію про контекст використання мовних одиниць. Крім того, конкорданс може використовувати більш складні, порівняно з текстовим редактором, форми запиту шуканих одиниць (наприклад, виключати з пошуку певні слова), виводити на екран

інформацію про частотності вживання мовних одиниць і їх сполучуваності в даному корпусі текстів; надавати можливість звернення до конкретного тексту, в якому був знайдений приклад; пропонувати різні варіанти виведення інформації (у вигляді закінчених пропозицій або з пропуском шуканої лексичної одиниці) і ін. [3].

Як зазначалося раніше, конкорданс відображає всі випадки вживання слова в тому чи іншому творі, корпусах текстів. Тому представляється можливим використання конкорданс як інструмент для дослідження значення слова.

Застосування програм-конкордансів (див. Рис. 1-2) дозволяє встановити на основі лексичної частотності характер і конфігурації номінативного поля концепту. Аналіз лексичної частотності у поєднанні з лексико-семантичним аналізом та семним аналізом відповідних лексичних одиниць дозволяє також виокремити експліцитні та імпліцитні поняттєво-ціннісні смисли, яких набувають засоби мовного втілення цих референтів у дискурсивній взаємодії. А також з'ясувати діахронічну динаміку змісту концепту. Програми-конкордансери також можуть використовуватися як інструмент для вивчення значення слова. Нижче на рис. 1-2 проілюстровано це на прикладі роботи з програмою – конкордансером AntConc.

Аналіз специфіки дискурсивної вербалізації концепту **МОВА** в українському політичному дискурсі, проведений за допомогою комп'ютерної програми AntConc 3.2.8 дозволив отримати достовірні об'єктивні дані щодо частотності лінгвальних засобів вербалізаторів концепту **МОВА** в досліджуваних дискурсах, їхніх лексико-граматичних параметрів та лексико-стилістичних характеристик.

З допомогою AntConc 3.2.8 можна визначати частотність певних лексем. Наприклад, на рис. 1 зображено частотність слововживань лексеми **МОВА** у політичних текстах, а на рис. 2 – вживання концепту **МОВА** в контексті.

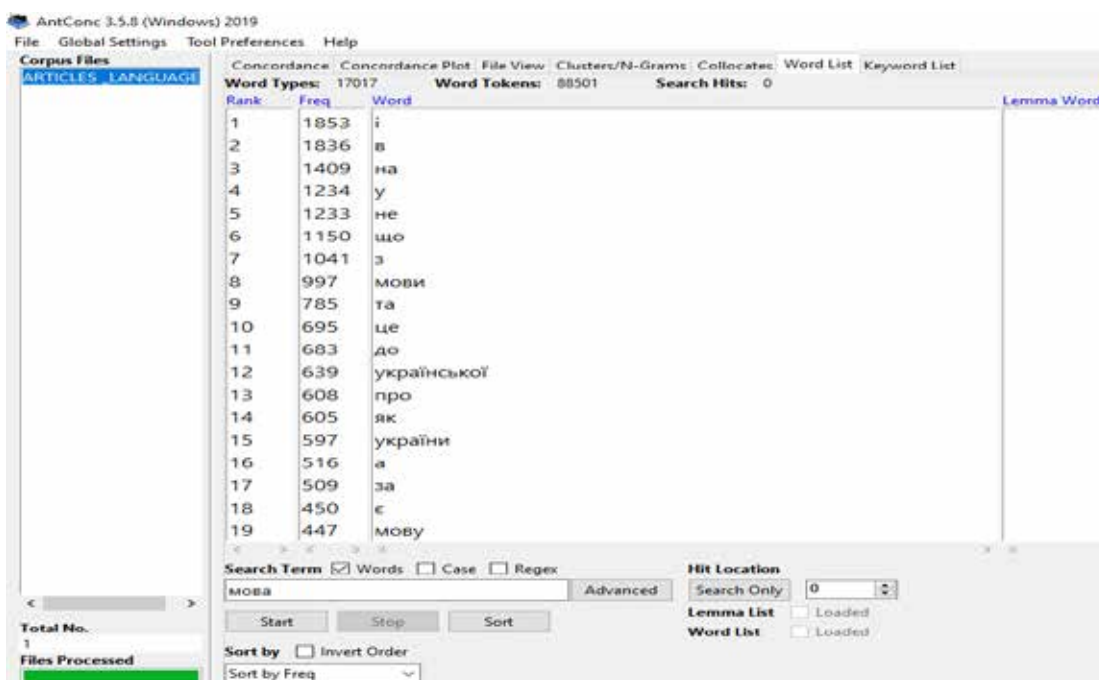

Рис. 1. Частотність слововживань слова мова в аналізованих текстах політичного дискурсу

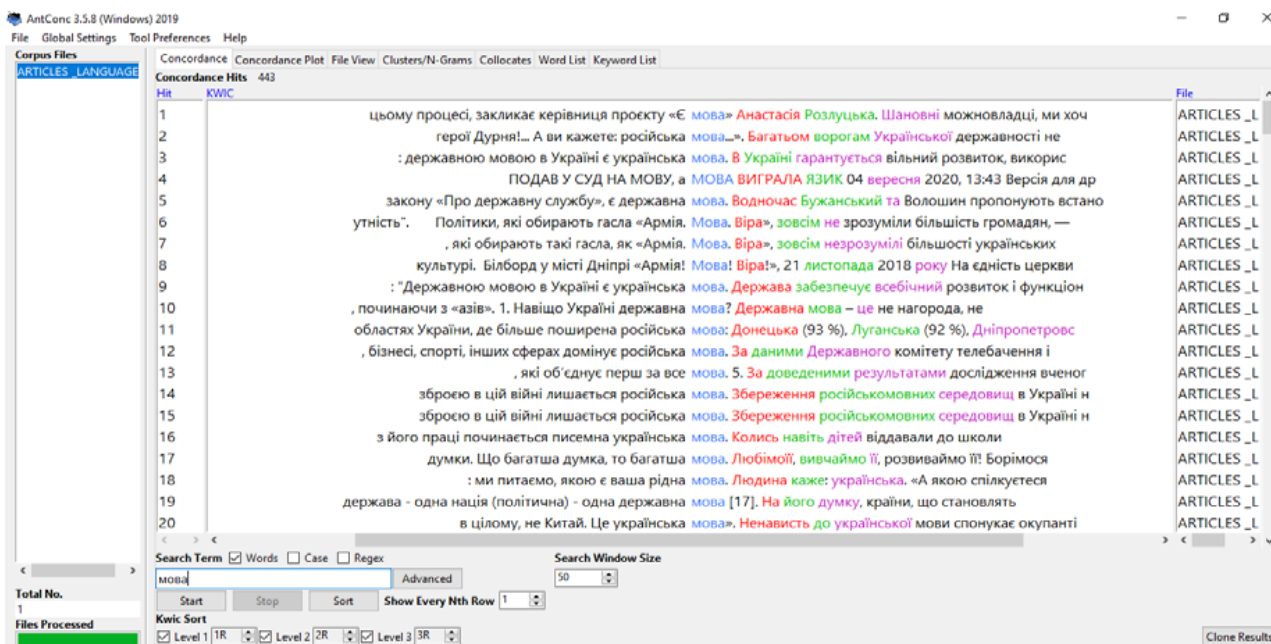

Рис. 2. Контекст вживання концепту **МОВА** (використовуючи ключове слово **мова**) в україномовному політичному дискурсі

Основними вербалізаторами концепту **МОВА** на лексичному рівні в політичному дискурсі є лексеми прямої номінації: *мова, мовний, українська, україномовний, українізація, Україна; язик або язик, російська, російськомовний, русифікація, зросійщення* (див. табл. 1, рис. 3).

Наприклад:

1) *Нема жодних підстав і потреби, аби Слуги народу ревізували мовний закон. Тому наш меседж всім охочим відволікти увагу від провального урядування нових, але бездарних облич: не сійте вітер», – застеріг Петро Порошенко.*

2) *Незважаючи на те, що «українізація» була неоднозначним і доволі специфічним явищем, вона була сприйнята представниками інтелігенції.*

3) *Появу змішаних українсько-російських форм усного мовлення спричинила русифікація великих міст, промислових і вугледобувних*

центрів, потрапляючи до яких українськомовні мешканці сіл і невеликих містечок, не знаходячи можливості спілкуватися з російськомовним оточенням рідною мовою, намагаються пристосуватися до нього.

4) *Внаслідок розповсюдження змішаного мовлення розкладовий вплив зросійщення уже дійшов до сільських середовищ, що впродовж століть лишались форпостом української мови.*

Як показує наведена діаграма найчастотнішими засобами вербалізації концепту **МОВА** є іменники та прикметники – етноніми. Також до лексики вербалізації концепту **МОВА** було віднесено лексику непрямой номінації за метонімічним принципом (див. табл. 2, рис. 4).

На синтаксичному та синтаксичному рівні – мікроконтексти, що експліцитно описують відповідну ситуацію дійсності на основі буквальних

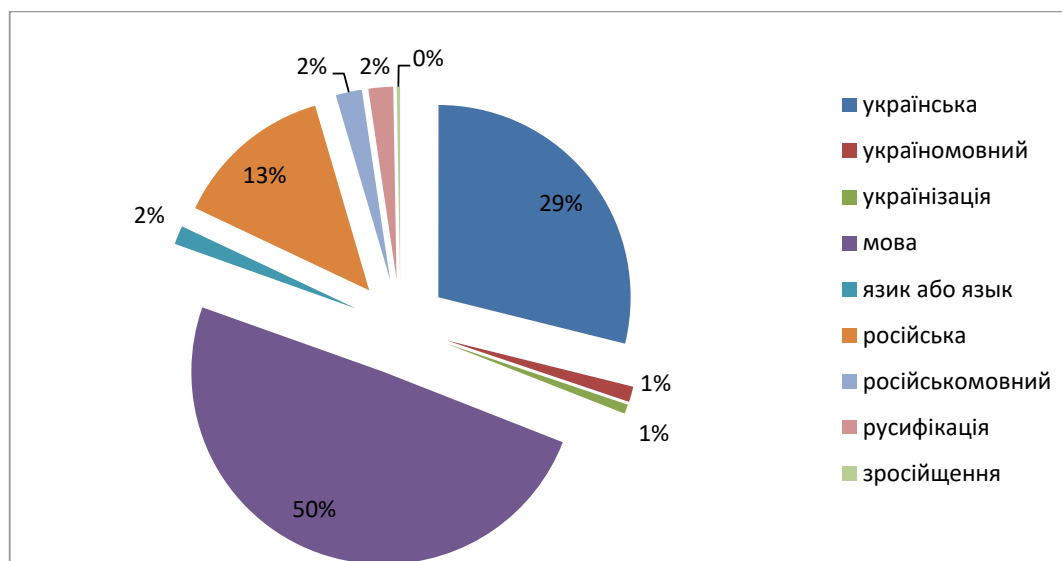

Рис. 3. Частотність прямих номінацій концепту **МОВА** в українському політичному дискурсі

Таблиця 1
Кількісний аналіз прямих номінацій
концепту МОВА в українському
політичному дискурсі

Лексеми прямої номінація	Кількість слововживань у політичних текстах
українська	514
україномовний	23
українізація	14
мова	881
мовний	45
язик або язык	28
російська	239
російськомовний	39
русифікація	37
зросійщення	5

Таблиця 2
Частотність непрямих номінацій
концепту МОВА за метонімічним
принципом в українському
політичному дискурсі

Непряма номінація за метонімічним принципом	Частотність
Україна	698
Росія	147
українська мова	662
російська мова	218
мовний майдан	6
мовне питання	13
мовний закон	20
мова Тараса Шевченка	3
«закон Ківалова-Колесніченка»	35

значень висловлень та імпліцитно, коли кваліфікативні характеристики встановлюються на основі інтерпретації висловлень і виведення відповідних інференцій. Наприклад:

1) *“Я 35 років викладаю російську мову і літературу... в університеті російською мовою. Ніхто ніколи мене не утискав”.*

2) *Російськомовний респондент з Харкова зазначив: “Російська мова аж ніяк не утискається, навряд чи її потрібно захищати”.*

3) *Українська мова не заважає доступу нових старих господарів країни – олігархів і їхніх представників у владі до фінансових потоків. Чого ж вони так?*

4) *Українська мова – це і моя душа. І я її захищатиму. Тому сьогодні пліч-о-пліч стою із «Європейською солідарністю», – написала Федина.*

5) *Саме 2012-го я побачив, що йдуть сильні наступи на мову. Тоді було прийнято закон Ківалова-Колесніченка, спрямований на демонтаж української мови як у державному, так і приватному використанні. Росія намагалася нас асимілювати, і найдієвішим кроком*

для цього є нав'язати свою мову і забрати нашу. Закон Ківалова-Колесніченка йшов саме у цьому напрямі. Якщо не будемо протидіяти, то нас, урешті-решт, асимілюють, захоплять. (громадський діяч Святослав Літинський).

Як свідчать наведені графічні дані метонімічна номінація концепту МОВА в українському політичному дискурсі більш розмаїта та охоплює моделі «частина – ціле», в якому метонімічний перенос актуалізує функціональні особливості, політичні категорії та підкреслює геополітичний принцип номінації (Україна, Росія), що відображає відповідні інтенції і прагматичні смисли, актуальні для українського соціуму.

Наступні групи кореферентів-репрезентантів концепту МОВА складають лексеми асоціати-топоніми та лексеми асоціати-антропоніми. До першої групи належать такі вербалізатори: Європа, Британія, Франція, Німеччина, США, Україна, Росія, Київ, Одеса, Харків, Москва, Кремль, Донбас, Польща, Запоріжжя. Прикладами лексем для другої групи є В. Путін, П. Порошенко, Г. Трумен, Д. Туск, А. Павленко, В. Ющенко,

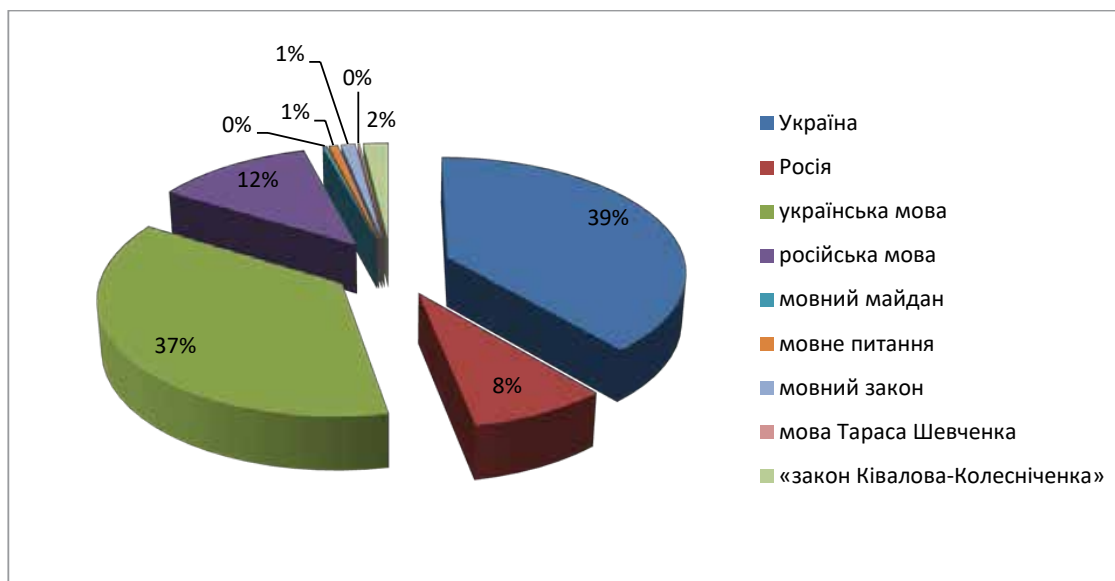

Рис. 4. Частотність непрямих номінацій концепту МОВА за метонімічним принципом в українському політичному дискурсі

В. Янукович, В. Зеленський, С. Ківалов, А. Мирошниченко, Софія Федина, Анна Герман, патріарх Кирило, О. Лукашенко, В. Капранов, Д. Разумков, А. Парубій та Софія Бутко (див. таблиця 3, 4; рис. 5, 6). Наводимо контекстуальні приклади вживання вищезгаданих лексем:

1) **Європа** починає розуміти, що від нас сьогодні залежить її безпека. А для нас безпека пов'язана з мовою, із міцністю українського «дому буття».

2) Останнім часом у деяких країнах, у тому числі й таких мовно однорідних, як **Франція**, мовну політику стали використовувати як інструмент захисту від впливів глобалізації, і, в

першу чергу, – для боротьби з «американським культурним імперіалізмом».

3) **Росія** завжди розуміла цементуючу роль мови у державному будівництві – не лише суто комунікативну, але і як ефективну політичну зброю. «На доктринальному рівні російська мова за кордонами **Росії** є політичним інструментом поневолення (развитие интеграционных процессов), виправдання брутальної манери втручання у внутрішні справи сусідніх держав (удовлетворение языковых и культурных потребностей соотечественников за рубежом) та нав'язування російського способу життя» (Богдан Яременко, дипломат).

4) Звісно, не забарилася відзначитися й **Москва**, заявивши про дискримінацію російськомовних в **Україні**.

5) **Кремль** спершу заганяє їх у мовне гетто, відрізає їм шляхи для інтеграції в суспільство, а потім використовує як важіль тиску та шантажу. Те, що могло стати інструментом «м'якої сили», **Москва** вважає за краще використовувати як привід для застосування сили грубої.

Контекстний аналіз кореферентів-асоціатів топонімів і антропонімів, аналіз прагматичних та оцінних смислів, реалізованих у виділених дискурсивних фрагментах, свідчить, що відповідні власні назви тісно асоціативно пов'язані з конкретними подіями, ситуаціями, станами та залучені до аксіологічної профілізації концепту. Наприклад, стабільність, прагматизм, лідерство традиційно пов'язані з постатями Дональда Туска, Петра Порошенка, В.Ющенка, націоналізм – Софія Федина, А. Парубій, Софія Бутко, Петро Порошенко тощо.

1) «Атаки на мову – перші кроки до знищення країни, і ми через цей досвід проходили десятки разів... Чому ж толеруємо нині? **Українська мова** – це і моя душа. І я її захищатиму. Тому сьогодні пліч-о-пліч стою із «Європейською солідарністю», – написала **Софія Федина**.

2) **Софія Бутко**: «...Так, українською мовою кращої або гіршої якості послуговуються на уроках, нею викладають, але мовою спілкування на перервах, позашкільних заходів, мовою спілкування вчителів із батьками, дітей поміж собою є **російська мова**».

3) Минув рік після президентських виборів. На них колишній президент **Петро Порошенко** йшов під гаслом «Армія, мова і віра», заявляючи, що це формула сучасної української ідентичності: «Армія боронить нашу землю. **Мова** боронить наше серце. Церква боронить нашу душу».

4) **Російська граматична форма «на Україні» як факт лінгвістичної агресії Путіна**.

Проводимо підрахунки за типами номінацій концепту **МОВА** (див. таблиця 5; рис. 7).

Як свідчать підраховані дані, найбільш вживаним типом номінації концепту **МОВА** в українському політичному дискурсі є пряма номінація (36%). Після неї найчастотнішим типом можна вважати непряму номінацію за метонімічним принципом (35%). Найменш частотною групою номінації в українському дискурсі є номінації – антропоніми (6%).

У таблиці 6 представлено оцінні лексеми досліджуваної концепту (виражених частинами мови – іменниками, прикметниками та дієсловами). Нижче на рис. 7 проведено частотний аналіз вживання оцінних лексем концепту **МОВА** в українському політичному дискурсі.

Таблиця 3

Частотність кореферентів-асоціатів (топонімів) концепту **МОВА в українському політичному дискурсі**

Кореференти-асоціати (топоніми)	Частотність
Європа	26
Британія	6
Франція	16
Німеччина	5
Україна	698
Росія	147
США	19
Київ	100
Одеса	15
Харків	27
Москва	20
Кремль	7
Донбас	32
Польща	18
Запоріжжя	7
Львів	15

Таблиця 4

Частотність кореферентів-асоціатів (антропонімів) концепту **МОВА в українському політичному дискурсі**

Кореференти-асоціати (антропоніми)	Частотність
В. Путін	84
П. Порошенко	73
А. Парубій	9
Д. Разумков	13
В. Ющенко	33
Д. Туск	1
Г. Трумен	1
А. Павленко	1
В. Янукович	25
В. Зеленський	18
С. Ківалов	43
А. Мирошниченко	7
Софія Федина	4
Анна Герман	5
патріарх Кирило	6
О. Лукашенко	2
В. Капранов	3
Софія Бутко	4

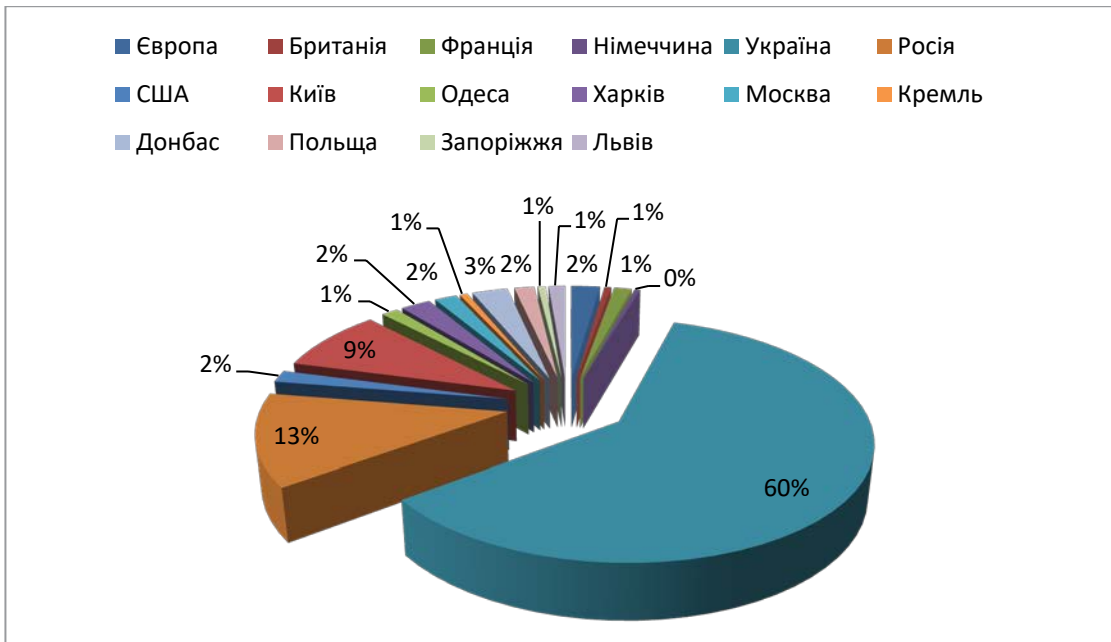

Рис. 5. Частотність кореферентів-асоціатів (топонімів) концепту МОВА в українському політичному дискурсі

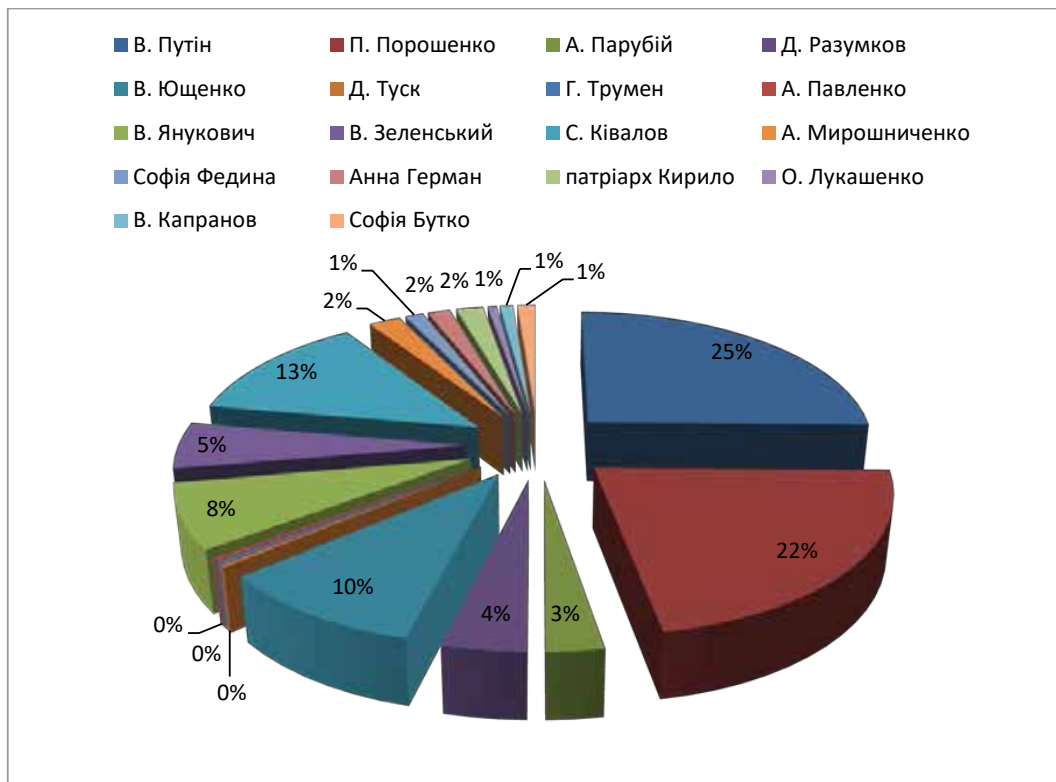

Рис. 6. Частотність кореферентів-асоціатів (антропонімів) концепту МОВА в українському політичному дискурсі

Дані в таблицях і діаграмах допомагають зробити висновок, що в більшості випадків оцінні лексеми концепту МОВА в політичному дискурсі мають все ж таки позитивний відтінок. Очевидно, це зумовлено тим, що останні 5 років мовний закон і мовна політика широко обговорюється політиками та суспільством зокрема. Аналізовані лексичні одиниці визначають аксіологічні параметри виділених концептуальних доменів,

специфікуючи та ускладнюючи структуру відповідних доменів, приписуючи їм додаткові характеристики та властивості.

Таким чином, проведений аналіз засвідчує високу продуктивність застосування програм конкордансів для вивчення специфіки вербалізації концепту, встановлення смислових та аксіологічних параметрів концепту, спектру вербальних одиниць-асоціатів концепту в різних типах дискурсу.

Таблиця 5

**Загальна частотність лексем
за типом номінацій концепту МОВА
в українському політичному дискурсі**

Номінація концепту МОВА в українському політичному дискурсі	Частотність
Пряма номінація	1825
Непряма номінація за метонімічним принципом	1767
Кореференти-асоціати (топоніми)	1158
Кореференти-асоціати (антропоніми)	332

(Закінчення таблиці 6)

Дистрибуція	Оцінка	Частотність
Іменники		
поразка	негат.	2
стабільність	позит.	6
розкол	негат.	7
душа	позит.	22
іграшка	негат.	3
дискримінація	негат.	9
зброя	негат.	23
сила	позит.	17
боротьба	позит.	32
атака	негат.	8
русифікація	негат.	38
державна	позит.	175
мелодика	позит.	2
барви	позит.	1
культура	позит.	134
нація	позит.	115
тривога	негат.	1
Дієслова		
викорінювати	негат.	11
вивільняти	позит.	9
любити	позит.	5
розмовляти	позит.	6
берегти	позит.	3
боятися	негат.	11
рятувати	позит.	3
підтримувати	позит.	17
розколювати	негат.	21
функціонувати	позит.	10
утискати	негат.	24
дискримінувати	негат.	12
знищувати	негат.	10
розвивати	позит.	29
позбавляти	негат.	2
дискутувати	негат.	6
відтворювати	позит.	1
відвойовувати	позит.	18

Таблиця 6

**Частотність вживання оцінних лексем
концепту МОВА в українському
політичному дискурсі**

Дистрибуція	Оцінка	Частотність
Прикметники		
зраджений	негат.	4
дискримінований	негат.	8
переслідуваний	негат.	12
єдиний	позит.	27
рідний	позит.	31
реінкарнований	позит.	3
антиукраїнський	негат.	34
антидержавний	негат.	6
провокаційний	негат.	11
делікатний	позит.	2
сепаратистський	негат.	18
печерний	негат.	2
державний	позит.	31
штучний	негат.	9
мовний	позит.	185
надуманий	негат.	10
унікальна	позит.	4
спотворена	негат.	22
окупована	негат.	37
корінна	позит.	8

Рис. 7. Загальна частотність лексем за типом номінацій концепту МОВА в українському політичному дискурсі

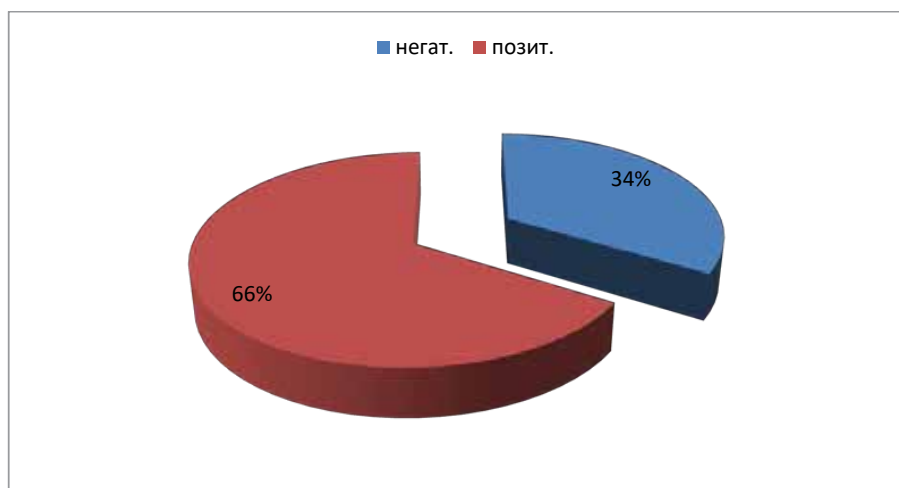

Рис. 8. Частотність вживання оцінних лексем концепту **МОВА** в українському політичному дискурсі

Список літератури:

1. Бук С., Ровенчак А. Онлайн-конкорданс роману Івана Франка "Перехресні стежки" / Іван Франко: дух, наука, думка, воля : Матеріали Міжнародного наукового конгресу, присвяченого 150-річчю від дня народження Івана Франка (Львів, 27 вересня – 1 жовтня 2006 р.). Львів : Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2010. Т. 2. С. 203–211.
2. Єсипенко Н. Г. Текстові концепти та методи їх аналізу. Наук. вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. 2009. № 5. С. 44–50.
3. Карасик В. І. Мовний коло: особистість, концепти, дискурс. Волгоград : Зміна, 2002. 477 с.
4. Колтунов О. Ю. Політична коректність: концептуальні основи та технологічні прийоми : автореф. дис. ... канд. політ. наук : спец. 23.00.02 «Політичні інститути та процеси». Київ, 2005. 22 с.
5. Кубаєвський М. Концептні імплікації у вивченні взаємозв'язку ідентифікації й ідентичності / М. Кубаєвський, С. Лук'яненко // Психологія і суспільство. 2009. № 3. С. 58–68.
6. Селіванова О. О. Актуальні напрями сучасної лінгвістики. Київ : Фітоцентр, 1999. 147 с.
7. Ярич М. В. Концептуальний аналіз як метод лінгвістичних досліджень. *Науковий вісник Чернівецького університету* : зб. наук. праць. Чернівці : Чернівецький національний університет, 2014. Вип. 692-693 : Германська філологія. С. 330–333.
8. Meyer, C. F. (2004). *English corpus linguistics: An introduction*. Cambridge University Press.
9. Nataliia Romanyshyn. Application of computer technologies in conceptual analysis : Матеріали XIII-ої Міжнародної науково-технічної конференції «Комп'ютерні науки та інформаційні технології (CSIT – 2018). Том 2. Львів : Видавництво «Вежа і Ко», 2018. С. 55–59.
10. O'Keeffe, A., McCarthy, M., and Carter, R. (2007). *From corpus to classroom*. Cambridge : Cambridge University Press.
11. Stevens, V. Concordancing with Language Learners: Why? When? What? *CALL Journal*, 1995. Vol. 6. P. 2–10.
12. Using corpora and concordancers for independence. *CALL Review. The Journal of the Computer SIG*. July 1999. Issue 1/99. P. 19–21.

References:

1. Buk S., Rovenchak A. (2010). Onlain-konkordans romanu Ivana Franka "Perekhresni stezhky" [Online-concordance of Ivan Franko's novel Perekhresni stezhky (The Cross-Paths)]. *Ivan Franko: dukh, nauka, dumka, volia : Materialy Mizhnarodnoho naukovoho konhresu, prysviachenoho 150-richchuu vid dnia narodzhennia Ivana Franka (Lviv, 27 veresnia – 1 zhovtnia 2006 r.)*. Lviv: Vydavnychiy tsentr Lvivskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Franka, vol. 2, pp. 203–211. (in Ukrainian)
2. Yesypenko N. H. (2009). Tekstovi kontsepty ta metody yikh analizu. *Nauk. visn. Volyn. nats. un-tu im. Lesi Ukrainky*, no. 5, pp. 44–50. (in Ukrainian)
3. Karasyk V. I. (2002). *Movnyi kolo: osobystist, kontsepty, dyskurs*. Volhohrad: Zmina, 477 s. (in Ukrainian)
4. Koltunov O. Yu. (2005). *Politychna korektnist: kontseptualni osnovy ta tekhnolohichni pryimy: avtoref. dys. ... kand. polit. nauk: spets. 23.00.02 «Politychni instytuty ta protsesy»*. Kyiv, 22 s. (in Ukrainian)
5. Kubaievskiy M. (2009). *Kontseptni implikatsii u vuvchenni vzaiemozv'yazku identyfikatsii y identychnosti / M. Kubaievskiy, S. Lukyanenko // Psykhohiia i suspilstvo*, no. 3, pp. 58–68. (in Ukrainian)
6. Selivanova O. O. (1999). *Aktualni napriamy suchasnoi lnhvistyky*. Kyiv: Fytotsentr, 147 s. (in Ukrainian)
7. Yarych M. V. (2014). *Kontseptualnyi analiz yak metod lnhvistychnykh doslidzhen*. *Naukovyi visnyk Chernivetskoho universytetu: zb. nauk. prats*. Chernivtsi: Chernivetskyi natsionalnyi universytet, vol. 692-693: Hermanska filolohiia, pp. 330–333. (in Ukrainian)
8. Meyer, C. F. (2004). *English corpus linguistics: An introduction*. Cambridge University Press.
9. O'Keeffe, A., McCarthy, M., Carter, R. (2007). *From corpus to classroom*. Cambridge: Cambridge University Press.
10. Romanyshyn N. (2018). Application of computer technologies in conceptual analysis. *Materialy XIII-oi Mizhnarodnoi naukovy-tekhnichnoi konferentsii «Kompiuterni nauky ta informatsiini tekhnolohii (CSIT – 2018)*. Lviv: Vydavnytstvo «Vezha i Ko», vol. 2, pp. 55–59.
11. Stevens, V. (1995). Concordancing with Language Learners: Why? When? What? *CALL Journal*, vol. 6. pp. 2–10.
12. Using corpora and concordancers for independence. (1999). *CALL Review. The Journal of the Computer SIG*, issue 1/99, pp. 19–21.